

సామెతలు - వాటికి అర్థాలు

(PROVERBS - AND ITS MEANINGS)

ప్రశ్నపత్రంలో నాలుగు సామెతలను ఇచ్చి, ఏదేని రెండింటికి అర్థాలు రాయమంటారు. ఒక్కొక్క దానికి ఒక మార్కు చొప్పున నాల్గింటికి 4 మార్కులు కేటాయించారు. సామెతలలో కూడా వాచ్యార్థాన్ని కాకుండా నిగూఢార్థాన్ని (Inner meaning) గ్రహించి అర్థం రాయాలి.

ఉదాహరణకు - 'అత్తమీద కోపం దుత్తమీద చూపినట్లు' అనే సామెతను తీసుకోండి. దీనికి - కోడలు అత్తను కొట్టలేక కుండను పగులగొట్టింది - అని వాచ్యార్థం రాస్తే మార్కు రాదు. ఒకరిమీద కోపాన్ని మరొకరి మీద చూపించటం అనేది దీని నిగూఢార్థం. ఇలా ఇవ్వర్ మీనింగ్ రాస్తే పూర్తి మార్కులు సాధించవచ్చు.

1. అగ్నిచీ అజ్ఞాం పోసినట్లు
 - కోపంగా ఉన్న వారిని మరింత రెచ్చగొట్టడం
2. అడివి గారిన వెన్నెం
 - స్వలా కావటం
3. అడగంటే అవ్వబులువా పెట్టడు
 - నోరు తెరిచి అడుగకపోతే ఎవరూ సహాయం చేయరు
4. అబ్బుచీతి లెక్కయ్యమిస్తే అర్థరాత్రి గొడుగు పట్టమన్నాడు
 - దీయచీతి మందలం జరిగితే అసహనం, దానికు ఎదుగుతుంది
5. అప్పు చేసి పప్పుకూడు
 - అప్పులు చేసి అల్పా చేయడం
6. అదిగో పులి అంటే ఇదిగో కోక అన్నట్లు
 - ఏకాద్య తేవడమయం

7. అంత ఉరిమి, ఇంతేవా కురిసింది
 - ఎంతో కష్టపడితే, తక్కువ ఫలితం కలగడం
8. అగ్నిమీద గుగ్గిలం చట్టినట్లు
 - కోపంగా ఉన్న వారిని మరింతగా రెచ్చగొట్టడం
9. అల్పానం కూడువిడ్డ
 - సాధన చేస్తే ఏ ఫలితంనైనా రాజీంచవచ్చు
10. అడకత్తెరలో పోకచెక్కలాగా
 - మంకట పరిస్థితి
11. అబ్బుచెప్పడు పల్కా అరుంబరముగాడు
 - దీయడు ఎప్పుడూ గొప్పలు చెప్పుకుంటాడు
12. అనుష్టగాది పోట అధికుం డుసారాడు
 - చెల్లవాడు కాని పోట గొప్పలకు పోరాడు
13. అత్తమీద కోపం దుత్తమీద చూపినట్లు
 - ఒకరి మీది కోపం మరొకరి మీద చూపించ

14. అత్తసొమ్ము అల్లుడు దానం చేసినట్లు
• తనది కాని సంపదపై పెత్తనం చెలాయించటం.
15. అంబలి తాగేవాడికి మీసాలాత్రేవాడొకడు / తినడానికి
తిండి లేకపోయినా మీసాలకు సంపెంగ నూనె
• సంపదలు లేకపోయినా దాంబికాన్ని ప్రదర్శించడం
16. అడుసుకొక్కనేల? కాలు కడగనేల?
• తప్పు చేయడమెందుకు? వశ్యాత్వాపవదటం
ఎందుకు? (తప్పు చేయకుండానే జాగ్రత్త పడటం
మంచిదని దీని భావం.)
17. అందని ద్రాక్ష పుల్లన
• లభించని వాటిని అసహ్యించుకోవటం
18. అంగిట్లో బెల్లం అత్మలో విషం
• పైకి తియ్యగా మాట్లాడుతూనే, మనసులో కీడు
తలపెట్టడం
19. అరటిపండు ఒలిచి చేతిలో నెట్టినట్లు
• విషయాన్ని విడమరచి స్పష్టంగా చెప్పడం
20. అందితే జాట్టు, అందకపోతే కాళ్ళు
• అవకాశవాదం
21. అందనిద్రాని పండ్లకు అర్రులు చాచినట్లు
• లభించని వాటిని కోరుకోవడం
22. అంగట్లో అన్నీ ఉన్నా, అల్లుని నోట్లో శని ఉన్నట్లు
• సంపదలెన్ని ఉన్నా అనుభవించలేని స్థితి
23. ఆకాశానికి నిచ్చిన వేసినట్లు
• అందని వాటిని కోరుకోవడం
24. ఆవు చేలో మేస్తే దూడ గట్టునమేస్తుందా?
• పెద్దలు తప్పులు చేస్తే పిల్లలు ఒప్పులు చేస్తారా?
(అంటే చేయరని అర్థం. పెద్దల అడుగుజాడల్లో
పిల్లలు నడుస్తారని దీని భావం.)

25. ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యం

- ఆరోగ్యమే గొప్ప సంపద. (ఆరోగ్యాన్ని మించిన సంపదలేదని దీని భావం)

26. అలూ లేదు చూలూ లేదు కొడుకు పేరు గోసుటంగు

- ఏ మాత్రం కష్టపడకుండానే ఫలితాన్ని గురించి కలలు కనడం.

27. అదిలోనే హంసపాదు

- ప్రారంభంలోనే అటంకాలు ఎదురు కావడం.

28. ఇంట్లో ఈగల మోత, బయట పల్లకిల మోత

- తినడానికి ఇంట్లో ఏమీ లేకపోయినా, బయట దాంబికాన్ని ప్రదర్శించడం.

29. ఇల్లు పీకి పందిరి వేయటం

- అలుక వహించటం (లేదా) అల్లరి చేయటం

30. ఇంటి పేరు కస్తూరి వారు, ఇంట్లో గబ్బిలాల కంపు

- స్థాయికి తగట్టుగా ప్రవర్తించకపోవడం

31. ఈనగాచి నక్కల పాలు చేయటం

- కష్టపడి సంపాదించి, చివరకు దుర్మార్గుల మోసగాళ్ళ పరం చేయటం.

32. ఉట్టికెక్కలేనమ్మ స్వర్గానికెక్కుతుందా?

- చిన్న విజయాలే సాధించలేని వారు ఘన విజయాలు సాధిస్తారా? (సాధించలేరని దీని భావం)

33. ఉల్లి చేసే మేలు తల్లి కూడా చేయదు

- ఉల్లిపాయ ఆరోగ్యానికి మేలు చేస్తుంది.

డి

34. ఊరందరిది ఒక తోవ, ఉలిపిరి కట్టెది మరొక తోవ
• అందరూ చేసే పని కాకుండా మరొకటి చేయడం.

ఎ

35. ఎవరికి వారే యమునా తీరే
• ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు వారు ప్రవర్తించడం.
36. ఏరుదాటి తెప్ప తగులబెట్టడం
• విశ్వాస ఘాతుకం.
37. ఎద్దు పుండు కాకికి ముద్దు
• ఒకరి బాధ మరొకరికి ఆనందాన్ని కల్పించడం.
38. ఎవరు తీసుకున్న గోతిలో వారే పడతారు
• ఇతరులకు కీడు తలపెడితే తమకే హాని జరగటం.
39. ఎంత చెట్టుకు అంతేగాలి
• ఎవరి సామర్థ్యం మేరకు వారు రాణిస్తారు.

ఒ

40. ఒకే దెబ్బకు రెండు పిట్టలు
• ఒక పనికి రెండు ఫలితాలు కలుగడం
41. ఓడలు బండ్లవుతాయి, బండ్లు ఓడలవుతాయి
• డబ్బున్న వాడు బీదవాడు కావటం, బీదవాడు డబ్బున్న వాడు కావడం. (అంటే పరిస్థితులు తారుమారు కావటం)

క

42. కంచుమోగునట్లు కనకంబు మోగునా?
• నీడుడు (అల్పుడు) ఎప్పుడూ ప్రగల్భాలు పలుకు తుంటాడు. కానీ ఉత్తముడు ఒదిగి ఉంటాడు.
43. కందకు లేని దురద కత్తిపీటకు ఎందుకు
• అన్యాయానికి బలయిపోతున్న వారికి లేనిబాధ ఇతరులకెందుకు?

44. కంచే చేను మేసినట్లు
• కాపాడాల్సిన వారే హాని చేయడం.
45. కొరివితో తలగోక్కోవడం
• కోరి సమస్యలు తెచ్చుకోవడం.
46. కొత్త బిచ్చగాడు పొద్దెరగడు
• పని ప్రారంభించిన కొత్తలో అడ్డూ ఆపూ లేకుండా అదే పనిగా చేయడం.
47. కుక్కతోక ఎప్పుడూ వంకరే
• మూర్ఖుడి ప్రవర్తన మారదు.
48. కొండను తవ్వి ఎలుకను పట్టినట్లు
• ఎంతో కష్టపడి పని చేసి, తక్కువ ఫలితాన్ని పొందటం.
49. కీడెంచి మేలెంచు
• ఏ పనిలోనైనా లాభాలే కాకుండా నష్టాల గురించి ఆలోచించాలి.
50. కాకి పిల్ల కాకికి ముద్దు
• ఎంత వికారంగా ఉన్నా ఎవరి పిల్లలు వారికి ఇష్టం.
51. కుక్క కాటుకు చెప్పదెబ్బ
• దెబ్బకు దెబ్బ తీయడం.
52. కాలికి వేస్తే మెడకు, మెడకు వేస్తే కాలికి వేసినట్లు
• వితండవాదం
53. కొండ నాలుకకు ముందువేసే ఉన్న నాలుక ఊడినట్లు
• బాగు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తే, మరింతగా చెడిపోవటం.
54. కాకి ముక్కుకు దొండపండు
• అర్హత లేని వారికి అదృష్టం. కలిసి రావటం.
55. కూసే గాడిద వచ్చి మేసే గాడిదను చెడగొట్టినట్లు
• పని చేయనివాడు వచ్చి, చేసే వాడిని చెడగొట్టడం.

గ

56. గోరుచుట్టు మీద రోకటి పోటు

- కష్టం మీద కష్టం రావడం.

57. గుడ్డివాడికి దీపం చూపినట్లు

- మూర్ఖుడికి తెలియజెప్పడం.

58. గంతకు తగ్గ బొంత

- తన తాహతుకు సరిపోయేది.

59. గుడ్డి కన్న మెల్లమేలు

- ఏమీ లభించకపోవడం, కంటే ఏ కొంచెమైనా లభించటం మంచిది.

60. గోడ మీద పిల్లి వాటం

- అవకాశవాదం

61. గోటితో పోయే దానిని గొడ్డలి దాకా తెచ్చినట్లు

- చిన్న విషయాన్ని పెద్దది చేయటం.

62. గాలిలో దీపం పెట్టి దేవుడే దిక్కునట్లు

- తన పరిస్థితులను తాను చక్కదిద్దుకోకుండా ఇతరుల మీద భారం వేయడం.

63. గుడ్డెడ్డు చేలో పడ్డట్లు

- ఒక పద్ధతి, ప్రణాళిక లేకుండా, ఇష్టం వచ్చినట్లు ప్రవర్తించటం.

64. గాలికి పోయే కంపను కాలికి తగిలించుకున్నట్లు

- తనకు సంబంధం లేని విషయంలో తలదూర్చి, కష్టాలను కోరి తెచ్చుకోవడం.

చ

65. చిత్తం శివుని మీద భక్తి చెప్పుల మీద

- చేసే పని మీద ఏకాగ్రత లేకపోవడం.

66. చంద్రునికో నూలుపోగు

- తనకు చేతనైనంతలో, తన తాహతుకు తగినంతలో సహాయం చేయటం.

67. చంకలో పిల్లను పెట్టుకొని ఊరంతా వెదికినట్లు

- అందుబాటులోని అవకాశాలను గుర్తించకుండా ఇతర అవకాశాల కోసం ప్రయత్నించటం.

68. చవి ఎరిగిన కుక్క చావగొట్టినాపోదు

- అలవాటు పడితే మానడం కష్టం

69. చావు తప్పి కన్నులొట్టబోయినట్లు

- పెద్ద ప్రమాదం నుండి తప్పించుకొని చిన్న గాయాలతో బయటపడడం.

70. చూచి రమ్మంటే కాల్చి రావటం.

- చెప్పిన పనికంటే ఎక్కువ చేయటం / గొప్ప తెలివి.

71. చెవిటి వాడి ముందు శంఖమూదినట్లు

- మూర్ఖుడికి తెలియజెప్పడం.

72. చల్లకు వచ్చి ముంత దాచినట్లు

- అసలు విషయం దాచి దొంగతిరుగుడుగా మాట్లాడటం

73. చిలికి చిలికి గాలివాన అయినట్లు

- చిన్న తగాదా పెద్ద పోట్లాటగా మారటం.

74. చింత చచ్చినా పులుపు చావనట్లు

- అవమానం జరిగినా అహంకారం వీడకపోవడం

75. చిన్న పామైనా పెద్ద కర్రతో కొట్టాలి

- చిన్న నమన్యనయినా పెద్ద ఉపాయంతో పరిష్కరించాలి.

త

76. తడి గుడ్డలతో గొంతులు కోసేవాడు

- నమ్మించి మోసం చేసేవాడు.

77. తాతకు దగ్గు నేర్పినట్లు / చేపకు ఈత నేర్పినట్లు / హనుమంతుని ముందు కుప్పి గంతులు

- తెలిసిన వారికి తెలియజెప్పటం.

78. తామరాకుపై నీటి బొట్టు

- వెంటనే తొలగిపోయేది (తాత్కాలికమైనది)

79. తెలిసి తెలిసి గోతిలో పడ్డట్లు

- తెలిసి తప్పు చేయటం.

80. తీగలాగితే దొంకంతా కదిలినట్లు

- ఏదో ఒక కూపీ లాగితే, రహస్యాలన్నీ బయట పడటం.

81. తాచెడ్డకోతి వనమెల్లా చెరిపినట్లు

- తాను చెడిపోవడమే కాకుండా ఇతరులను కూడా చెడగొట్టడం.

82. తిండికి తిమ్మరాజు, పనికి పోతరాజు

- సోమరిపోతు.

83. తిన్న ఇంటి వాసాలు లెక్క పెట్టడం/ఏరుదాటి తెప్ప తగులబెట్టడం

- మేలు చేసిన వారికి కీడును తలపెట్టడం.

84. తానొకటి తలిస్తే దైవమొకటి తలచినట్లు

- అనుకున్న దొకటయితే మరొకటి జరగటం.

85. తాను పట్టిన కుందేలుకు మూడే కాళ్ళన్నట్లు

- తాను నమ్మిందే వాస్తవమని గుడ్డిగా వాదించటం.

ద

86. దొంగలు పడ్డ అర్రెళ్ళకు కుక్కలు మొరిగినట్లు

- ఆలస్యంగా స్పందించటం.

87. దొంగను తేలు కుట్టినట్లు

- తప్పు చేసినవాడు సంకట స్థితిలో పడటం.

88. దూరపు కొండలు నునుపు

- తాను చేసే పనిలో కాకుండా ఇతరులు చేసే పనిలో సుఖం ఉందని భావించటం.

89. దీపం ఉండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకున్నట్లు

- అవకాశం దొరికినప్పుడే నద్వినియోగం చేసుకోవడం.

90. దినదినగండం నూరేళ్ళాయుష్షు

- అనుక్షణం సమస్యలు తలెత్తడం.

న

91. నల్లేరు మీద బండి సాగినట్లు

- జీవితం లేదా ఏదైనా ఒకపని ఏ ఒడిదొడుకులు లేకుండా సాఫీగా సాగటం.

92. నంది అంటే నంది, పంది అంటే పంది / తాన అంటే తందాన అనడం

- వంత పాడటం.

93. నోట్లో అవగింజ దాగనట్లు

- రహస్యాన్ని దాచకుండా బట్టబయలు చేయడం.

94. నక్క యెక్కడ నాకలోకమెక్కడ

(‘నాకలోకం’ అంటే ‘స్వర్గలోకం’ అని అర్థం)

- ఒక దానికి, మరొకదానికి పొంతన లేకపోవడం.

95. నేల విడిచి సాము చేయటం

- వాస్తవానికి దూరంగా ఉండటం.

96. నీళ్ళు మూటకట్టినట్లు

- అబద్ధాలను నిజమని నమ్మించటం.

97. నిండకుండ తొణకడు

- అన్నీ తెలిసిన వాడు మిడిసిపడడు.

ప

98. పచ్చి వెలక్కాయ గొంతులో పడ్డట్లు

- సందిగ్ధ పరిస్థితి.

99. పాత ఒక రోత, కొత్త ఒక వింత

- పాత విషయాన్ని వదలి, కొత్తవాటి పట్ల అసక్తి చూపించటం.

100. పట్టుపట్టరాదు, పట్టి విడువరాదు

- ఏదైనా లక్ష్యాన్ని సాధించాలని అనుకున్నప్పుడు అది సాధించేంత వరకు వెనుకకు తగ్గరాదు.

101. పేనుకు పెత్తనమిస్తే తలంతా కొరికినట్లు

- అల్పానికి అధికారమిస్తే, దానిని దుర్వినియోగం చేయటం.

102. పిల్లకాకికేం తెలుసు ఉండేలు దెబ్బ

- చిన్న పిల్లలకు జీవితంలో ఎదురయ్యే సమస్యల గురించి తెలియదు.

103. పెద్దల మాట చద్దిమూట

- పెద్దల మాటలు మేలు చేకూరుస్తాయి

104. పిచ్చుకమీద బ్రహ్మాస్త్రం

- అల్పమైన దానిపై అధిక శక్తి ప్రయోగించటం.

105. పిల్లికి చెలగాటం, ఎలుకకు ప్రాణ సంకటం.

- ఒక వని ఒకరికి వినోదమైతే, మరొకరికి ప్రమాదంగా పరిణమింపుటం.

106. పాముకు పాలు పోసినట్లు

- చెడ్డవాడిని చేరదీయటం.

107. పెరుగుట విరుగుట కొరకే

- అహంకారం పతనానికి దారితీస్తుంది.

108. పుండుమీద కారం చల్లినట్లు

- బాధపడుతున్న వారిని మరింత బాధపెట్టడం.

109. పది మందిలో పాము చావదు

- పది మంది కలిసి ఒక నిర్ణయానికి రావటం కష్టం.

110. పెరటి చెట్టు మందుకు పనికి రాదు

- అందుబాటులో ఉన్న ప్రతిభను గుర్తించుకోవటం.

111. పనిలేని మంగలి పిల్లి తలకొరిగినట్లు

- ఎందుకూ పనికిరాని, ప్రయోజనం లేని పని చేయటం.

112. పులిని చూసి నక్కవాత పెట్టుకున్నట్లు

- గొప్ప వారిని చూసి, అల్పుడు అనుకరించటం.

113. ఐయటపులి, ఇంట్లో పిల్లి

- ఐయట గంభీరంగా, హుందాగా ప్రవర్తించి ఇంట్లో భార్యకు భయపడటం.

మ

114. ముందు నుయ్యి, వెనుక గొయ్యి

- ఎటు చూసినా సమస్యలే ఉండటం.

115. ముంచేతి కంకణానికి అద్దమేల?

- ప్రత్యక్షంగా కనిపిస్తున్న దానికి ముఠావులు అవసరం లేదు.

116. మునిగే వానికి తెలుసు లోతు

- శ్రమించే వాడికే శ్రమ విలువ తెలుస్తుంది.

117. మెత్తగా ఉంటే మొత్తమధ్వేస్తుంది

- అణకువగా, అనుయాయులగా ఉంటే వారిని ఎక్కువగా క్షమిస్తారు.

ర

118. రెక్కావేత గాని చొక్కావదు

- కష్టమే పని చేస్తే తప్ప పూట గమని ఎక్కోటి.

119. రామాయణమంతా విని రామునికి నీత ఏమవుతుందని అడిగినట్లు

- అంతా వివేచనలేని స్థూలంగా చూడగా కనిగని ప్రాధమిక భావనను (సువేదనలో త్యాగస్థితి) కూడా అర్థం చేసుకోలేకపోవడం.

120. రాజుకంటే మొండివాడు బలవంతుడు

- ఏ విషయంలోనైనా మొండివాడితో వైవాద్యం అవుతుంది.

121. వెదకబోయిన తీగ కాలికి తగిలినట్లు

- తోరిన వస్తువు సులభంగా పొరతగులు.

122. ఒకే ఒరలో రెండు కత్తులు ఇమడవు

- ఇద్దరినీ సమ శక్తులు ఒకే చోట ఇమడలేదు.

